

z dnia 14 lipca 1983 r.

o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach.**Rozdział 1****Przepisy ogólne.**

Art. 1. Materiałami archiwalnymi wchodzącymi do narodowego zasobu archiwalnego, zwanymi dalej materiałami archiwalnymi, są wszelkiego rodzaju akta i dokumenty, korespondencja, dokumentacja finansowa, techniczna i statystyczna; mapy i plany, fotografie, filmy i mikrofilmy, nagrania dźwiękowe i wideofonowe oraz inna dokumentacja, bez względu na sposób jej wytwarzania, mająca znaczenie jako źródło informacji o wartości historycznej o działalności Państwa Polskiego, jego poszczególnych organów i innych państwowych jednostek organizacyjnych oraz o jego stosunkach z innymi państwami, o rozwoju życia społecznego i gospodarczego, o działalności organizacji o charakterze politycznym, społecznym i gospodarczym, zawodowym i wyznaniowym, o organizacji i rozwoju nauki, kultury i sztuki — powstała w przeszłości i powstająca współcześnie.

Art. 2. 1. Narodowy zasób archiwalny służy nauce, kulturze, gospodarce narodowej oraz potrzebom obywateli.

2. Narodowy zasób archiwalny, w zależności od stosunku własności materiałów archiwalnych, dzieli się na:

- 1) państwowy zasób archiwalny,
- 2) niepaństwowy zasób archiwalny.

Art. 3. Materiały archiwalne stanowiące narodowy zasób archiwalny przechowuje się wieczyście.

Art. 4. Zwierzchni nadzór nad narodowym zasobem archiwalnym sprawuje Minister Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki przez Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych.

Rozdział 2**Postępowanie z materiałami archiwalnymi.**

Art. 5. 1. Dokumentacja powstająca w organach państwowych i państwowych jednostkach organizacyjnych oraz napływająca do nich jest przechowywana przez

te organy i jednostki organizacyjne przez okres ustalony na podstawie upoważnienia zawartego w ust. 2, po tym zaś okresie:

- 1) dokumentacja stanowiąca materiał archiwalny jest przekazywana do właściwych archiwów państwowych,
- 2) dokumentacja inna niż wymieniona w pkt 1 może ulec brakowaniu.

2. Minister Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki, na wniosek Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych, w drodze rozporządzenia, ustala zasady klasyfikowania i kwalifikowania dokumentacji ze względu na okresy jej przechowywania oraz zasady i tryb przekazywania materiałów archiwalnych do archiwów państwowych, a także zasady i tryb brakowania innej dokumentacji.

3. Sprawy, o których mowa w ust. 1 i 2, regulują w odniesieniu do:

- 1) Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej — Szef Kancelarii Sejmu,
- 2) Rady Państwa — Szef Kancelarii Rady Państwa,
- 3) organów i jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych przez Ministrów: Obrony Narodowej, Spraw Wewnętrznych oraz Spraw Zagranicznych — ministrowie, którym podlegają oraz przez których są nadzorowane te organy i jednostki organizacyjne.

Art. 6. 1. Organy państwowe oraz państwowe jednostki organizacyjne obowiązane są zapewnić odpowiednią ewidencję, przechowywanie oraz ochronę przed uszkodzeniem, zniszczeniem bądź utratą:

- 1) powstającej w nich dokumentacji, w sposób odzwierciedlający przebieg załatwiania i rozstrzygania spraw,
- 2) nadsyłanej i składanej do nich dokumentacji, w sposób, o którym mowa w pkt 1.

2. W organach i jednostkach organizacyjnych, w których powstają materiały archiwalne wchodzące do państwowego zasobu archiwalnego, instrukcja określająca za-

sady i tryb postępowania z dokumentacją, o której mowa w ust. 1, wymaga zatwierdzenia przez Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych.

3. W odniesieniu do organów posiadających archiwa wyodrębnione nie ma zastosowania przepis ust. 2.

Art. 7. Materiały archiwalne wchodzące do państwowego zasobu archiwalnego nie mogą być zbywane; nie mogą być też, poza wypadkami określonymi w ustawie, przekazywane innym jednostkom organizacyjnym, niż określone w art. 22.

Art. 8. Materiały archiwalne wchodzące do ewidencjonowanego niepaństwowego zasobu archiwalnego nie mogą być zbywane; ich przejście na własność Państwa następuje zgodnie z art. 44.

Art. 9. 1. Materiały archiwalne wchodzące do nieewidencjonowanego niepaństwowego zasobu archiwalnego mogą być zbywane. W razie ich zbywania w drodze umowy kupna-sprzedazy, archiwom państwowym oraz archiwom państwowym wyodrębnionym przysługuje prawo pierwokupu tych materiałów, zależnie do właściwości tych archiwów. Do pierwokupu tych materiałów mają zastosowanie przepisy Kodeksu cywilnego.

2. Prawo pierwokupu, o którym mowa w ust. 1, nie ma zastosowania, jeżeli materiały archiwalne wchodzące do nieewidencjonowanego niepaństwowego zasobu archiwalnego są oterowane do nabycia jednostkom organizacyjnym, o których mowa w art. 22 ust. 2, jeżeli materiały te uzupełniają aktualnie posiadany archiwalny zasób historyczny tych jednostek.

Art. 10. 1. W razie przekazania nieodpłatnie materiałów archiwalnych, wchodzących do niepaństwowego zasobu archiwalnego, właściwym jednostkom państwowej sieci archiwalnej, o których mowa w art. 22, może być wypłacany odpowiedni ekwiwalent za nakłady związane z przechowywaniem, zabezpieczeniem i konserwacją tych materiałów.

2. Naczelną Dyrektora Archiwów Państwowych określa zasady i tryb ustalania i wypłaty ekwiwalentu, o którym mowa w ust. 1.

Art. 11. Jednostki organizacyjne państwowej sieci archiwalnej mogą przyjmować na przechowanie materiały archiwalne będące własnością bądź na podstawie innego tytułu pozostające w posiadaniu niepaństwowych jednostek organizacyjnych oraz osób fizycznych.

Art. 12. Organy państwowe i państwowe jednostki organizacyjne, partie polityczne, organizacje polityczne, spółdzielcze i inne organizacje społeczne oraz inne niepaństwowe jednostki organizacyjne, a także kościoły i związki wyznaniowe, u których powstają bądź które przechowują materiały archiwalne, oraz osoby fizyczne będące właścicielami bądź posiadaczami materiałów wpisanych do rejestru są obowiązane zapewnić należyte warunki ich przechowywania, chronić je przed uszkodzeniem, zniszczeniem bądź utratą oraz zapewnić konieczną konserwację tych materiałów.

Art. 13. Sprawy, o których mowa w art. 5 ust. 1, art. 6 ust. 1 oraz w art. 12, w odniesieniu do partii politycznych, organizacji politycznych, spółdzielczych i innych organizacji społecznych oraz innych niepaństwowych jednostek organizacyjnych, a także kościołów i związków wyznaniowych, regulują we własnym zakresie partie polityczne, organizacje i jednostki organizacyjne oraz kościoły i związki wyznaniowe.

Art. 14. 1. Wywóz za granicę materiałów archiwalnych stanowiących narodowy zasób archiwalny jest zabroniony.

2. Naczelną Dyrektora Archiwów Państwowych może zezwolić na czasowy wywóz za granicę materiałów archiwalnych, jeżeli za udzieleniem zezwolenia przemawia ważny interes społeczny lub indywidualny.

3. Wywóz za granicę materiałów archiwalnych nie wchodzących do narodowego zasobu archiwalnego w rozumieniu ustawy jest dopuszczalny pod warunkiem stwierdzenia jego charakteru przez Naczelną Dyrektora Archiwów Państwowych.

4. Przepisy ust. 1—3 nie mają zastosowania do materiałów archiwalnych przywiezionych do kraju z zastrzeżeniem ich zwrotu.

Rozdział 3

Państwowy zasób archiwalny.

Art. 15. 1. Państwowy zasób archiwalny tworzą materiały archiwalne powstałe i powstające w wyniku działalności:

- 1) organów państwowych oraz innych państwowych jednostek organizacyjnych,
 - 2) obcych organów władzy i administracji państwowej i innych organów, jednostek organizacyjnych i organizacji, związków wyznaniowych, a także okupacyjnych jednostek wojskowych, jeżeli materiały te znajdują się w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.
2. Państwowy zasób archiwalny tworzą również materiały archiwalne powstałe w wyniku działalności:

- 1) partii politycznych oraz innych organizacji o charakterze politycznym, społecznym, zawodowym i gospodarczym,
- 2) kościołów i związków wyznaniowych,
- 3) innych niepaństwowych organizacji i jednostek organizacyjnych,
- 4) działaczy politycznych, społecznych i gospodarczych, twórców w dziedzinie nauki i techniki, kultury i sztuki oraz innych osób, które wniosły swój historyczny wkład do rozwoju Państwa Polskiego, życia politycznego, społecznego i gospodarczego oraz do rozwoju nauki i techniki oraz kultury i sztuki,
- 5) rodzin i rodów, które wywierały historyczny wpływ na sprawy państwowe, stosunki polityczne, gospodarcze i społeczne, a także dotyczące ich majątków, przedsiębiorstw i innej aktywności gospodarczej, jeżeli materiały te stały się własnością Państwa w wyniku zakupu, darowizny lub w innej drodze.

3. Materiały archiwalne, o których mowa w ust. 1 i 2, znajdujące się poza granicami Państwa w posiadaniu obcych organów lub organizacji są uważane za państwowy zasób archiwalny, jeżeli na podstawie prawa lub zwyczajów międzynarodowych powinny być przekazane Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Art. 16. 1. Materiały archiwalne udostępnia się jednostkom organizacyjnym i obywatelom dla potrzeb nauki, kultury, techniki oraz gospodarki.

2. Korzystanie z materiałów archiwalnych jest bezpłatne. Opłaty za korzystanie z materiałów archiwalnych w innych celach niż te, o których mowa w ust. 1, określa Naczelną Dyrektora Archiwów Państwowych.

3. Dyrektor archiwum państwowego w uzasadnionych wypadkach może odmówić udostępnienia materiału archiwalnego.

4. O udostępnieniu materiałów archiwalnych cudzoziemcom decyduje Naczelną Dyrektora Archiwów Państwowych. Decyzja ta jest ostateczna.

Art. 17. 1. Materiały archiwalne są udostępniane po upływie 30 lat od ich wytworzenia, jeżeli nie narusza to prawnie chronionych interesów Państwa i obywateli.

2. Minister Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki, w drodze rozporządzenia, może określić szczególne wypadki i tryb wcześniejszego udostępniania materiałów archiwalnych, jednakże z zachowaniem wymogu przewidzianego w ust. 1.

3. Ministrowie: Obrony Narodowej, Spraw Wewnętrznych i Spraw Zagranicznych oraz Szefowie: Kancelarii Sejmu i Kancelarii Rady Państwa, w porozumieniu z Ministrem Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki, określają zasady i tryb udostępniania materiałów archiwalnych znajdujących się w podporządkowanych im archiwach wyodrębnionych.

Art. 18. 1. Centralnym organem administracji państwowej w sprawach państwowego zasobu archiwalnego jest Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych.

2. Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych powołuje Minister Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki.

3. Zastępców Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych powołuje Minister Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki na wniosek Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych.

Art. 19. Właściwymi organami administracji państwowej w sprawach archiwów wyodrębnionych w zakresie określonym przepisami ustawy są odpowiednio:

- 1) Ministrowie: Obrony Narodowej, Spraw Wewnętrznych i Spraw Zagranicznych,
- 2) Szefowie: Kancelarii Sejmu i Kancelarii Rady Państwa.

Art. 20. 1. Przy Naczelnym Dyrektorsze Archiwów Państwowych działa Rada Archiwalna jako organ doradczy i opiniodawczy.

2. Minister Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki powołuje członków Rady Archiwalnej na wniosek Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych, przedstawiony w porozumieniu ze Stowarzyszeniem Archiwistów Polskich.

3. Kadencja Rady Archiwalnej trwa trzy lata.

Art. 21. 1. Do zakresu działania Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych należy:

- 1) koordynowanie działalności archiwalnej na terenie Państwa,
- 2) prowadzenie centralnego rejestru niepaństwowego zasobu archiwalnego oraz kontrola rejestrów prowadzonych przez podległe mu archiwa państwowe,
- 3) wydawanie zezwoleń na czasowy wywóz określonych materiałów archiwalnych,
- 4) nadzór nad gromadzeniem, brakowaniem, ewidencją, przechowywaniem, opracowywaniem, udostępnianiem i zabezpieczaniem materiałów archiwalnych,
- 5) nadzór nad działalnością naukową i wydawniczą prowadzoną w archiwach państwowych,
- 6) prowadzenie współpracy międzynarodowej w zakresie spraw archiwalnych.

2. Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych uprawniony jest do kontroli jednostek organizacyjnych wchodzących w skład państwowej sieci archiwalnej w zakresie wykonywania przepisów ustawy.

3. Minister Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki, w drodze rozporządzenia, określi szczegółowy zakres działania Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych.

4. Przepisów ust. 1—3 nie stosuje się do archiwów wyodrębnionych:

- 1) Sejmu i Rady Państwa,
- 2) jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych przez Ministrów: Obrony Narodowej, Spraw Wewnętrznych i Spraw Zagranicznych.

Art. 22. 1. Działalność archiwalną w zakresie państwowego zasobu archiwalnego prowadzi państwowa sieć archiwalna, którą tworzą:

- 1) archiwa państwowe,
- 2) archiwa państwowe wyodrębnione,
- 3) archiwa zakładowe organów państwowych i innych państwowych jednostek organizacyjnych,
- 4) archiwum Komitetu do Spraw Radia i Telewizji „Polskie Radio i Telewizja”, zwanego dalej Komitetem.

2. Działalność archiwalną w zakresie państwowego zasobu archiwalnego prowadzą ponadto:

- 1) jednostki organizacyjne, które posiadają powierzony zasób archiwalny,
- 2) państwowe biblioteki i muzea, które gromadzą i przechowują materiały archiwalne wchodzące do państwowego zasobu archiwalnego.

Art. 23. Działalność archiwalna obejmuje gromadzenie, ewidencję, przechowywanie, opracowanie, zabezpieczenie i udostępnianie materiałów archiwalnych oraz prowadzenie działalności informacyjnej.

Art. 24. 1. Archiwa państwowe tworzy i likwiduje Minister Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki, w drodze rozporządzenia, na wniosek Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych.

2. Archiwa państwowe podlegają Naczelnemu Dyrektorowi Archiwów Państwowych.

3. Działalnością archiwów państwowych kierują dyrektorzy powoływani przez Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych.

4. Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych przy archiwach państwowych może powołać radę naukowo-programową jako organ doradczy i opiniodawczy. Dyrektor archiwum państwowego, w razie powołania rady naukowo-programowej, ustala jej skład osobowy.

Art. 25. 1. Archiwa państwowe o charakterze centralnym obejmują zasięgiem działania obszar całego Państwa.

2. Zasób archiwalny archiwów określonych w ust. 1 stanowią materiały archiwalne powstałe w wyniku działalności naczelnych i centralnych organów władzy i administracji państwowej oraz innych centralnych jednostek organizacyjnych, a także materiały archiwalne zgromadzone przez te archiwa w przeszłości (zasób historyczny).

Art. 26. 1. Archiwa państwowe nie mające charakteru centralnego obejmują zasięgiem działania obszar jednego lub kilku województw.

2. Zasób archiwalny archiwów państwowych określonych w ust. 1 stanowią materiały archiwalne powstałe na terenie ich działania, a także ich zasób historyczny, z wyłączeniem materiałów archiwalnych wchodzących do zasobu archiwalnego archiwów państwowych o charakterze centralnym.

Art. 27. 1. Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych w uzasadnionych wypadkach, z uwagi na potrzeby nauki, kultury i gospodarki narodowej oraz w celu zabezpieczenia zasobów archiwalnych, może po zasięgnięciu opinii Rady Archiwalnej wprowadzić odstępstwa od zasad ich rozmieszczenia określonych w art. 25 i 26.

2. Przepis ust. 1 nie ma zastosowania do zasobów archiwalnych archiwów państwowych wyodrębnionych.

Art. 28. Do zakresu działania archiwów państwowych należy w szczególności:

- 1) kształtowanie państwowego zasobu archiwalnego,
- 2) prowadzenie rejestru niepaństwowego zasobu archiwalnego,

- 3) ewidencja, przechowywanie, opracowanie, zabezpieczenie i udostępnianie materiałów archiwalnych należących do ich zasobu archiwalnego,
- 4) kontrola postępowania z materiałami archiwalnymi wchodzącymi do państwowego zasobu archiwalnego w archiwach zakładowych, w składnicach akt oraz jednostkach organizacyjnych z powierzonym zasobem archiwalnym,
- 5) wydawanie uwierzytelnionych odpisów, wypisów, wyciągów i reprodukcji przechowywanych materiałów, a także zaświadczeń na podstawie tych materiałów,
- 6) prowadzenie prac naukowych oraz wydawniczych w dziedzinie archiwistyki i dziedzin pokrewnych,
- 7) popularyzacja wiedzy o materiałach archiwalnych i archiwach oraz prowadzenie działalności informacyjnej.

Art. 29. 1. Archiwami państwowymi wyodrębnionymi są:

- 1) archiwum Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej,
- 2) archiwum Rady Państwa,
- 3) archiwa jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych przez Ministrów: Obrony Narodowej, Spraw Wewnętrznych i Spraw Zagranicznych.

2. Archiwa państwowe wyodrębnione obejmują zasięgiem działania obszar całego Państwa.

3. Ministrowie: Obrony Narodowej, Spraw Wewnętrznych i Spraw Zagranicznych oraz Szefowie: Kancelarii Sejmu i Kancelarii Rady Państwa określają organizację podległych im archiwów wyodrębnionych.

4. Do spraw nie uregulowanych w przepisach wydanych na podstawie ust. 3 stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące archiwów państwowych.

Art. 30. Zasób archiwalny archiwów: Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej oraz Rady Państwa stanowią materiały archiwalne powstałe i powstające w toku działalności Sejmu i jego organów oraz Rady Państwa, a także ich zasób historyczny.

Art. 31. 1. Zasób archiwalny archiwów wyodrębnionych, o których mowa w art. 29 ust. 1 pkt 3, stanowią materiały archiwalne powstałe i powstające w toku działalności jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych przez Ministrów: Obrony Narodowej, Spraw Wewnętrznych i Spraw Zagranicznych.

2. Zasób archiwalny archiwum państwowego wyodrębnionego, podległego Ministrowi Spraw Zagranicznych, obejmuje również dokumenty przesyłane i składane przez obce podmioty prawa międzynarodowego.

Art. 32. Archiwa wyodrębnione przekazują do archiwów państwowych o charakterze centralnym materiały archiwalne, znajdujące się dotychczas w ich zasobie, po ustaniu okoliczności uzasadniających ich przechowywanie w archiwach wyodrębnionych, nie później jednak niż po upływie 50 lat od daty ich wytworzenia, o ile nie narusza to prawnie chronionych interesów Państwa i obywateli.

Art. 33. Archiwa zakładowe tworzy się w państwowych jednostkach organizacyjnych, w których powstają materiały archiwalne. Jednostki, w których tworzy się archiwa zakładowe, ustala:

- 1) w odniesieniu do jednostek obejmujących działalnością obszar całego Państwa — Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych,
- 2) w odniesieniu do innych jednostek — dyrektor właściwego archiwum państwowego.

Art. 34. 1. Kierownicy jednostek organizacyjnych, o których mowa w art. 33, obowiązani są zapewnić:

- 1) gromadzenie, przechowywanie, ewidencjonowanie i odpowiednie zabezpieczenie materiałów archiwalnych tworzących zasób archiwalny podległych im archiwów zakładowych,
- 2) klasyfikowanie, kwalifikowanie i brakowanie materiałów określonych w pkt 1, a także przekazywanie ich właściwym archiwom państwowym.

2. Kierownicy tych jednostek obowiązani są ponadto przed zlecaniem prac projektowych wykorzystać odpowiedni materiał archiwalny.

Art. 35. 1. Archiwa zakładowe obejmują zasięg działania jednostki organizacyjnej, w której zostały utworzone.

2. Zasób archiwalny archiwów zakładowych stanowią materiały archiwalne powstałe i powstające w związku z działalnością jednostek organizacyjnych, w których zostały utworzone. Archiwa zakładowe nie mogą posiadać zasobu historycznego; nie dotyczy to archiwów szkół wyższych.

3. Zasób archiwalny archiwów zakładowych służy potrzebom jednostek, w których archiwa te zostały utworzone. Do korzystania z tego zasobu przez osoby trzecie konieczne jest zezwolenie kierownika jednostki organizacyjnej, w której istnieje archiwum zakładowe.

Art. 36. 1. W państwowych jednostkach organizacyjnych innych niż określone w art. 33 powstała w nich i powstająca dokumentacja, nie mająca już zastosowania w ich działalności, gromadzi się w składnicach akt.

2. Kierownicy jednostek określonych w ust. 1 obowiązani są:

- 1) zapewnić ochronę przed zniszczeniem lub utratą dokumentacji gromadzonej w składnicach akt,
- 2) umożliwić właściwemu archiwum państwowemu nadzór nad brakowaniem dokumentacji przechowywanej w składnicach akt.

3. W składnicach akt nie prowadzi się ewidencji dokumentacji i nie jest ona udostępniana innym osobom. W wyjątkowych wypadkach stosuje się odpowiednio przepis art. 35 ust. 3.

Art. 37. 1. W stosunku do archiwum Komitetu, z uwagi na szczególnie zakres i sposób działania radia i telewizji, nie mają zastosowania art. 5, 6, 16, 17 oraz 33—35.

2. Szczegółowe zasady i tryb gromadzenia, ewidencjonowania, kwalifikowania, klasyfikowania, brakowania oraz udostępniania, w tym też we współpracy międzynarodowej, materiałów archiwalnych tworzących zasób archiwalny archiwum Komitetu ustala Minister Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki w porozumieniu z Przewodniczącym Komitetu.

3. Przewodniczący Komitetu jest obowiązany, z uwagi na specjalne warunki korzystania z materiałów archiwalnych tworzących zasób archiwalny archiwum Komitetu, wprowadzić szczególnie system ich ochrony przed utratą bądź zniszczeniem.

4. Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych sprawuje nadzór nad działalnością archiwum Komitetu.

Art. 38. Jednostkom organizacyjnym, z uwagi na ich szczególnie charakter lub zadania, na ich wniosek, Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych może powierzyć na stałe lub na czas określony gromadzenie i przechowywanie materiałów archiwalnych.

Art. 39. 1. Państwowe biblioteki i muzea, które gromadzą i przechowują materiały archiwalne, w zakresie

tych materiałów pełnią funkcje jednostek państwowej sieci archiwalnej.

2. Jednostki organizacyjne określone w ust. 1 w zakresie posiadanego zasobu archiwalnego podlegają przepisom ustawy.

Art. 40. 1. Do pracowników działalności podstawowej zatrudnionych w Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych i w archiwach państwowych mają zastosowanie przepisy o pracownikach urzędów państwowych.

2. Do pracowników naukowo-badawczych zatrudnionych w Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych i w archiwach państwowych mają zastosowanie przepisy o pracownikach instytutów naukowo-badawczych.

Rozdział 4

Niepaństwowy zasób archiwalny.

Art. 41. 1. Niepaństwowy zasób archiwalny tworzą materiały archiwalne, które nie są własnością państwowych jednostek organizacyjnych.

2. Zasób ten jest:

- 1) ewidencjonowany,
- 2) nieewidencjonowany.

3. Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych oraz archiwa państwowe, zgodnie z ich właściwością, prowadzą rejestry niepaństwowego zasobu archiwalnego w celu ochrony materiałów archiwalnych tworzących ten zasób.

Art. 42. Ewidencjonowany niepaństwowy zasób archiwalny tworzą materiały archiwalne powstałe i powstające w wyniku działalności:

- 1) partii politycznych,
- 2) organizacji politycznych, spółdzielczych i innych organizacji społecznych,
- 3) kościołów i związków wyznaniowych,
- 4) innych niż wymienione w pkt 2 niepaństwowych jednostek organizacyjnych

oraz stanowiące ich własność.

Art. 43. 1. Własność materiałów archiwalnych, o których mowa w art. 42, nie może być przedmiotem obrotu; jest ona ponadto ograniczona przepisami art. 6 oraz art. 8.

2. Materiały określone w art. 42 mogą być, na wniosek właściciela i na podstawie decyzji dyrektora właściwego archiwum państwowego, wpisane do rejestru niepaństwowego zasobu archiwalnego, o którym mowa w art. 41 ust. 3.

3. Skreślenie materiałów z rejestru, o którym mowa w ust. 2, następuje w razie całkowitego ich zniszczenia lub utraty, na mocy decyzji Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych.

Art. 44. 1. Z chwilą ustania działalności jednostek organizacyjnych, o których mowa w art. 42, ich materiały archiwalne stają się własnością Państwa i wchodzi do państwowego zasobu archiwalnego. Podlegają przekazaniu do właściwej jednostki państwowej sieci archiwalnej wskazanej decyzją Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych.

2. Materiały, o których mowa w art. 42, mogą stać się własnością Państwa z następstwami określonymi w ust. 1, na mocy decyzji właściwych organów niepaństwowych jednostek organizacyjnych.

3. Materiały o których mowa w ust. 2, mogą być przekazywane w depozyt archiwum państwowym.

Art. 45. 1. Organy niepaństwowych jednostek organizacyjnych obowiązane są do ewidencjonowania, przechowywania i zabezpieczenia materiałów archiwalnych wchodzących w skład niepaństwowego zasobu archiwalnego.

2. Organy, o których mowa w ust. 1, określają zasady i tryb udostępniania materiałów archiwalnych wchodzących w skład niepaństwowego zasobu archiwalnego.

3. Archiwa niepaństwowych jednostek organizacyjnych mogą obejmować również zasób historyczny w rozumieniu art. 25 ust. 2.

4. Współpracę archiwów niepaństwowych jednostek organizacyjnych, o których mowa w art. 42, z państwową siecią archiwalną określają porozumienia zawarte między ich właściwymi organami a Ministrem Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki.

Art. 46. Nieewidencjonowany niepaństwowy zasób archiwalny tworzą materiały powstałe i powstające w wyniku działalności osób fizycznych, stanowiące własność tych osób lub ich prawnych następców.

Art. 47. 1. Prawo własności przysługujące osobom, o których mowa w art. 46, jest ograniczone tylko przepisami art. 14.

2. Materiały archiwalne określone w art. 46 mogą być przedmiotem obrotu odpłatnie i nieodpłatnie, z zastrzeżeniem ograniczenia, o którym mowa w ust. 1 oraz w art. 9.

3. Przeniesienie własności w drodze kupna-sprzedaży materiałów, o których mowa w art. 46, na rzecz Państwa jest zwolnione od podatku od nabycia praw majątkowych oraz od opłat notarialnych.

4. Przeniesienie własności materiałów, o których mowa w art. 46, w drodze spadku lub zapisu jest zwolnione od podatku od spadków oraz od opłat notarialnych.

5. Przepis art. 44 ust. 3 stosuje się odpowiednio.

Art. 48. 1. Materiały archiwalne określone w art. 46 mogą, na wniosek ich właściciela bądź posiadacza, na podstawie decyzji dyrektora właściwego archiwum państwowego zostać wpisane do rejestru niepaństwowego zasobu archiwalnego, o którym mowa w art. 41 ust. 3.

2. Przepis art. 43 ust. 3 stosuje się odpowiednio.

Art. 49. Właściciel lub posiadacz materiałów archiwalnych, wpisanych do rejestru, jest obowiązany dbać o ich zachowanie, a w szczególności:

- 1) chronić je przed zniszczeniem lub uszkodzeniem,
- 2) niezwłocznie zawiadomić właściwe archiwum państwowe o wydarzeniach mogących mieć ujemny wpływ na stan i zachowanie materiałów archiwalnych,
- 3) zawiadomić właściwe archiwum państwowe o przejściu własności materiałów archiwalnych na inną osobę, w ciągu trzech miesięcy od dnia przeniesienia własności.

Art. 50. Właścicielowi lub posiadaczowi materiałów archiwalnych wpisanych do rejestru przysługuje prawo do konserwacji tych materiałów na koszt Państwa we właściwym archiwum państwowym.

Art. 51. Dyrektor właściwego archiwum państwowego może wydać decyzję o zabezpieczeniu materiałów archiwalnych wpisanych do rejestru przez przeniesienie ich do archiwum aż do czasu ustania zagrożenia, jeżeli istnieje uzasadniona obawa ich zniszczenia, uszkodzenia lub wywiezienia za granicę bez zezwolenia, o którym mowa w art. 14.

Rozdział 5

Przepisy karne.

Art. 52. 1. Kto, posiadając szczególnie obowiązek ochrony materiałów archiwalnych, uszkadza je lub niszczy,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie,

podlega karze ograniczenia wolności lub grzywny.

Art. 53. 1. Kto bez zezwolenia wywozi materiały archiwalne za granicę lub po wywiezieniu za granicę nie sprowadza ich do kraju w terminie ustalonym w zezwoleniu,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie,

podlega karze ograniczenia wolności lub grzywny.

3. Sąd może orzec przepadek materiałów archiwalnych stanowiących przedmiot przestępstwa.

Art. 54. 1. Kto zbywa, pomaga w zbyciu lub nabyciu materiałów archiwalnych wchodzących w skład narodowego zasobu archiwalnego, jeżeli wiedział, że nabywca chce je wywieźć za granicę bez zezwolenia,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

2. Jeżeli sprawca działał nieumyślnie,

podlega karze ograniczenia wolności do roku lub grzywny.

Art. 55. Kto, będąc właścicielem lub posiadaczem materiałów archiwalnych wpisanych do rejestru:

1) nie zabezpiecza ich przed zniszczeniem lub uszkodzeniem,

2) nie zawiadamia właściwego archiwum państwowego:

a) o wydarzeniach mogących mieć ujemny wpływ na stan i zachowanie materiałów archiwalnych,

b) o przeniesieniu własności lub posiadania materiałów archiwalnych na inną osobę,

c) o zmianie miejsca, w którym znajdują się materiały archiwalne,

podlega karze grzywny.

Rozdział 6

Zmiany w przepisach obowiązujących.

Art. 56. W ustawie z dnia 15 lutego 1962 r. o ochronie dóbr kultury i o muzeach (Dz. U. Nr 10, poz. 48) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 4 pkt 2 i 3 otrzymują brzmienie:

„2) wchodzące w skład muzeów i bibliotek, z wyjątkiem materiałów archiwalnych wchodzących w skład narodowego zasobu archiwalnego, których ochronę regulują odrębne przepisy,

3) inne, jeżeli ich charakter zabytkowy jest oczywisty, o ile nie podlegają ochronie na podstawie odrębnych przepisów.”;

2) w art. 5 skreśla się pkt 8, a dotychczasowe pkt 9, 10, 11 i 12 otrzymują oznaczenie pkt 8, 9, 10 i 11;

3) w art. 5 w pkt 9 dodaje się na końcu wyrazy: „jeżeli nie wchodzi w skład narodowego zasobu archiwalnego”;

4) w art. 8 w ust. 1 pkt 3 i 4 otrzymują brzmienie:

„3) dyrektorzy (kierownicy) muzeów w stosunku do zabytków znajdujących się w muzeach oraz do innych zabytków w zakresie im zleconym, z wyjątkiem materiałów archiwalnych wchodzących w skład narodowego zasobu archiwalnego, których ochronę regulują odrębne przepisy,

4) Biblioteka Narodowa w Warszawie i biblioteki wyznaczone przez Ministra Kultury i Sztuki, w porozumieniu z właściwymi ministrami (kierownikami urzędów centralnych) i Polską Akademią Nauk, w stosunku do zabytkowych materiałów bibliotecznych w zakresie im zleconym, z wyjątkiem materiałów archiwalnych wchodzących w skład narodowego zasobu archiwalnego, których ochronę regulują odrębne przepisy.”;

6) w art. 12 ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Minister Kultury i Sztuki w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami (kierownikami urzędów centralnych) i Polską Akademią Nauk może przekazać wykonywanie niektórych czynności w zakresie ochrony zabytków Bibliotece Narodowej w Warszawie i innym bibliotekom.”;

6) w art. 14 skreśla się ust. 2;

7) w art. 42:

a) w ust. 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) przedmioty wymienione w art. 5, o ile wojewódzki konserwator zabytków, Biblioteka Narodowa w Warszawie — każdy z tych organów w swoim zakresie działania — stwierdzi, że nie posiadają charakteru dobra kultury w rozumieniu art. 2.”;

b) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Charakter dzieł wymienionych w ust. 1 pkt 1—3 powinien być stwierdzony odpowiednim zaświadczeniem wojewódzkiego konserwatora zabytków lub Biblioteki Narodowej w Warszawie.”;

8) art. 56 otrzymuje brzmienie:

„Art. 56. Właściciel kolekcji wpisanej na jego wniosek do rejestru zabytków, z wyjątkiem kolekcji materiałów archiwalnych, wpisanej do rejestru niepaństwowych materiałów archiwalnych, jest uprawniony do następujących świadczeń ze strony muzeów państwowych:

1) ustalania autorstwa (atrybucji) przedmiotów kolekcji,

2) stwierdzenia stanu zachowania przedmiotów kolekcji i udzielania zaleceń konserwatorskich,

3) pomocy w prowadzeniu naukowej inwentaryzacji i naukowym opracowaniu przedmiotów kolekcji,

4) zabezpieczenia kolekcji lub jej poszczególnych przedmiotów.”;

9) art. 83 otrzymuje brzmienie:

„Art. 83. Ochrona dóbr kultury znajdujących się w bibliotekach jest uregulowana w odrębnych przepisach, jednakże mają do nich zastosowanie — z wyjątkiem materiałów archiwalnych wchodzących w skład narodowego zasobu archiwalnego — przepisy art. 18, 41—44 i 73—81 ustawy.”

Rozdział 7

Przepisy przejściowe i końcowe.

Art. 57. 1. Organy prowadzące na podstawie ustawy z dnia 15 lutego 1962 r. o ochronie dóbr kultury i o muzeach (Dz. U. Nr 10, poz. 48) rejestr zabytków sporządzają i przekazują dane oraz dokumentację dotyczące materiałów archiwalnych zarejestrowanych w rejestrze zabytków — Naczelnemu Dyrektorowi Archiwów Państwowych,

2. Materiały archiwalne, o których mowa w ust. 1, wpisane dotychczas do rejestru zabytków ulegają skreśleniu z tego rejestru i podlegają wpisowi odpowiednio do właściwego rejestru, zgodnie z przepisami ustawy.

3. Termin i tryb przekazania Naczelnemu Dyrektorowi Archiwów Państwowych danych i dokumentacji, o których mowa w ust. 1, określają Ministrowie Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki, oraz Kultury i Sztuki.

4. W stosunku do materiałów archiwalnych znajdujących się w rejestrze zabytków do chwili przekazania danych i dokumentacji, o których mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio przepisy o ochronie zabytków.

Art. 58. 1. Działające dotychczas na podstawie aktów wykonawczych do dekretu z dnia 29 marca 1951 r. o archiwach państwowych (Dz. U. Nr 19, poz. 149 i z 1975 r. Nr 16, poz. 91) centralne i wojewódzkie archiwa państwowe stają się z dniem wejścia w życie ustawy archiwami państwowymi w rozumieniu ustawy.

2. Minister Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki oraz Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych, w terminie trzech miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, dostosują organizację i zakres działania archiwów, o których mowa w ust. 1, do przepisów tej ustawy.

3. W stosunku do archiwów państwowych wyodrębnionych Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej oraz Rady Państwa przepisy ustawy wchodzą w życie w terminach ustalonych odpowiednio przez Szefów: Kancelarii Sejmu oraz Kancelarii Rady Państwa.

Art. 59. Traci moc dekret z dnia 29 marca 1951 r. o archiwach państwowych (Dz. U. Nr 19, poz. 149 i z 1975 r. Nr 16, poz. 91).

Art. 60. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1984 r.

Przewodniczący Rady Państwa: *H. Jabłoński*
Sekretarz Rady Państwa: *J. Szymanek*